

A woman with blonde hair, wearing a black dress with a white collar, stands in a lush green forest. She is holding a large, red, ornate door frame that is slightly ajar. The background is filled with dense foliage and trees, creating a magical atmosphere.

LÄRARHANDLEDNING TILL
VILSE

OPERA AV *Andrea Tarrodi och Magnus Florin*

OM LÄRAR- HANDLEDNINGEN

Denna lärarhandledning kan du se som en inspirationskälla till ett fördjupande efterarbete i klassrummet. Du som lärare känner eleverna bäst och kan förhålla dig fritt till handledningens innehåll och övningar samt anpassa dem efter elevernas intressen och behov. Utöver information om Operahuset och föreställningen består lärarhandledningen av två korta uppvärmningsövningar, en metod för eftersamtal samt tematiska lekar och övningar knutna till operaföreställningen *Vilse*. Övningarna kan göras individuellt, i större eller mindre grupper och kan knytas till ett flertal skolämnen.

Alla förstår och upplever scenkonst på sitt sätt. Vi har alla olika erfarenheter med oss som individer som färgar av sig på vår upplevelse av en föreställning, och det finns inga reflektioner som är rätt eller fel – alla har vi rätt till vår egen tolkning!

Scenkonstupplevelsen är dock inte enbart subjektiv utan även kollektiv. Ni som publik är publik tillsammans, och dessutom är både ni och föreställningen en del av vårt gemensamma samhälle. Ett efterarbete i klassrummet kan bidra till ett utbyte av perspektiv och en fördjupad förståelse av både den individuella och den kollektiva upplevelsen. Arbetet kan väcka nya frågor och funderingar hos både elever och lärare, och förhoppningsvis kan lärarhandledningen ge stöd och inspiration i detta.

Mycket nöje!
Unga Operan

INFÖR BESÖKET PÅ OPERAN

Vi på Kungliga Operan önskar er alla en så bra scenkonstupplevelse som möjligt. Här kommer därför lite information som vi tycker kan vara bra att ha med sig inför ett besök hos oss.

FÖRBEREDELSE

Berätta gärna för eleverna i god tid att ni ska hit och ta del av operaföreställningen *Vilse*. Förklara till exempel hur ni kommer ta er till Operan och hur länge ni ska vara här. Berätta också lite om föreställningen ni ska se! Ni kan även se ett avsnitt ur vår webbserie Det magiska huset eller lyssna på inspelad opera för att bekanta er lite med operagenren, huset och hur scenkonst blir till (se tipslistan långt bak). På så sätt är ni alla bättre förberedda på vad som ska hända.

TID OCH PLATS

Kungliga Operan ligger vid Kungsträdgården. Hit går tunnelbanans blå linje (hållplats Kungsträdgården) och flera busslinjer. Från Centralstationen tar det ungefär tio minuter att promenera. Föreställningen *Vilse* spelas på scenen Rotundan, med ingång från Jakobs Torg. Dörrarna till Operan öppnar 20 minuter innan föreställningen. Kom gärna i god tid så ni hinner hänga av er och kanske gå på toaletten i lugn och ro. Observera att man inte blir insläppt i salongen om man kommer för sent! Föreställningen är cirka 35 minuter lång och är utan paus.

MAT, DRYCK OCH TELEFONER

I samband med föreställningar på scenen Rotundan har Operans caféer inte öppettid, men det går givetvis bra att ta med sig egen frukt eller liknande. Ibland kan vi erbjuda plats att äta medhavd matsäck hos oss. Hör av er i god tid till skolforestallning@operan.se om ni vill äta hos oss. Vi har begränsad plats och kan tyvärr inte garantera att det finns rum för alla. Det finns inte möjlighet att värma mat. Vi vill påminna er om att det inte är tillåtet att ta med mat eller dryck in i salongen! Mobiler och annan elektronisk utrustning som kan orsaka störningar ska vara avstängda under föreställningen. Det är inte tillåtet att filma eller fotografera under föreställningen, men detta går bra att göra under applåderna.

LÄRARENS ROLL

Hos oss är även du som lärare publik. Vi är måna om din upplevelse och vill påminna om att din nyfikenhet och lust smittar av sig på eleverna. Vi förstår att du har ett stort ansvar, men vi hoppas att även du får möjlighet att fokusera på föreställningen. Fråga gärna publikvärdarna på plats om det är något du eller ni som klass undrar. De vet det mesta om Operahuset och föreställningen!

OM FÖRESTÄLLNINGEN

V*ilse* är en drömsk och surrealistisk berättelse om flickan Klara som en dag lämnar staden och går vilse i skogen. Inte nog med att hon inte kan hitta hem, hon har dessutom glömt vad hon heter. På sin vandring genom den mörka skogen, i sökandet efter både sig själv, sitt namn och sitt hem, möter hon olika varelser: Vinden, Ägget, Spegeln, Stenen, Vattnet, Ingen och Trädet. De flesta verkar vilja vara något annat, som Vinden som vill vara sten som vill vara vatten. Eller så vill de inte förändras alls, som Ägget som inte vill kläckas och Ingen som vill vara just ingen. I skogen träffar Klara även Följeslagaren som byter skepnad flera gånger under Klaras vandring. För varje förvandling följer en ny liten del med i Klaras ficka. Klara vill dock helst bara vara sig själv, en människa. Och till sist kommer hon ihåg och hittar både namn och hem. Kanske lite förändrad trots allt?

UPPVÄRMNING

När ni är tillbaka i klassrummet och ska påbörja efterarbetet uppmuntrar vi er att göra en kort uppvärmningsövning innan ni sätter i gång. Det bidrar till att skapa ett tillåtande rum och är ett bra sätt att få i gång både kropp och minne.

ÖVNING 1 – MINNESRUNDA

Be varje elev rita eller skriva ner sitt starkaste minne från föreställningen. Det kan vara kort eller långt, en liten detalj eller en större händelse. Begränsa gärna tiden och uppmuntra eleverna att ta det första de kommer på. Gå därefter ett varv och låt varje elev dela med sig av sitt minne.

ÖVNING 2 – MINNESRAD

Be eleverna ställa sig på en lång rad. Från radens ena ände går en stegrande skala från ”nej, jag minns inte alls” till mittens ”jag minns helt okej” till andra ändens ”ja, jag minns mycket väl”. Säg olika påståenden kopplade till föreställningen *Vilse* och låt eleverna svara genom att ställa sig på raden, på den plats på skalan som de tycker stämmer bäst överens med deras eget minne. Förslag på påståenden: Jag minns... hur föreställningen slutade / hur kläderna såg ut / hur många musiker det var med / var jag satt i rummet / hur väggarna såg ut / färgerna på ljuset / ansiktena i hålen / att trädet snurrade runt / vilka djur Klara sjöng om i början.

EFTERSAMTAL

– *beskriva, tolka, associera*

Inför ett fördjupande eftersamtal om operaföreställningen och era upplevelser är det viktigt att påminna eleverna om att alla är fria att göra sina egna tolkningar. Bejaka det eleverna har tagit fasta på och använd deras nyfikenhet som inspiration i det vidare arbetet.

Ett bra sätt att påbörja ett samtal är genom att först *beskriva* så objektivt som möjligt vad ni har varit med om genom frågor som: Hur såg scenrummet ut? Vilka färger var det på ljuset? Vilka saker såg ni på scenen? Hur såg sångarna ut? Vad gjorde de? Vilka instrument såg ni? Hur lät sången och musiken?

Sedan kan ni börja *tolka* det som utspelade sig under föreställningen. Kom ihåg, det finns inga rätt eller fel! Vad handlar föreställningen om? Vilka personer eller varelser är med i berättelsen? Varför gjorde de olika personerna/varelserna så som de gjorde? Vad tror ni föreställningen vill berätta?

Slutligen kan samtalet bli mer *associativt* och personligt. Vilka frågor eller känslor väcker föreställningen hos dig? Får den dig att tänka på något speciellt? Fanns det delar av föreställningen du kände igen dig i? Vilka och på vilket sätt?

TEMA: DRÖMMAR OCH EXISTENS

SAMTALA: ATT VARA VILSE UTE OCH INUTI

Operan *Vilse* handlar om att försöka hitta hem, att fortsätta vandra genom den vilda skogen. Men att vara vilse är också något man kan vara inuti en själv. Föreställningen *Vilse* ställer också existentiella frågor om identitet, att veta vem man är eller vill vara.

SAMTALA I MINDRE GRUPPER ELLER HELKLASS

- Kan ni komma på andra berättelser som handlar om att vara på vandring, gå vilse eller hitta hem? Vilka? På vilka sätt liknar de berättelsen i operan *Vilse*? Varför tror ni att det temat är så vanligt i sagor?
- Har ni själva gått vilse någongång? Vad hände? Hur var det?
- Har ni någonsin känt er vilse inuti er själva, i era tankar eller känslor?
- Vem eller vad kan hjälpa en hitta hem eller sig själv när man är vilse?

FUNDERA: DRÖM OCH VERKLIGHET

Regissören Ellen Lamm ville göra en operaföreställning som var surrealistisk och lite märklig, som i en dröm.

FUNDERA TILLSAMMANS

- Tycker ni att föreställningen är lite som en slags dröm? På vilka sätt då? Eller varför inte? Vad gör något drömskt?
- Hur skiljer man på dröm och verklighet? Är något man tänker eller föreställer sig mer, mindre eller lika verkligt som något som händer utanför huvudet?
- I slutet av föreställningen är Klara tillbaka i sitt rum. La ni märke till några särskilda detaljer eller saker där? Vilka i så fall? Och vad tror ni de betyder? Hur hänger de sakerna ihop med om något är dröm eller verklighet?

TEMA: KROPP OCH RUM

RÖRA SIG: SPEGELN

I skogen träffar Klara Spegeln, tre figurer som nästan ser exakt ut som henne, och när hon rör sig rör de sig likadant, som en spegelbild. I denna övning får klassen i par träna på att röra sig som varandras spegelbilder. En klassisk samarbetsövning från skådespelarträningen!

Be eleverna gå ihop två och två och ställa sig mittemot varandra. En av dem ska nu göra långsamma, enkla rörelser som den andra ska försöka spegla och härma så gott det går. Detta är en samarbetsövning som kräver djup koncentration från båda, det handlar inte om att göra det svårt för den som speglar, utan uppmuntra eleverna att sträva efter att röra sig så synkront som möjligt. Efter ett tag byter paren roll så den som ledde rörelserna förut får nu spegla och härma.

RITA/SKRIVA: MYSTISKA PLATSER SOM LOCKAR

I föreställningen går Klara vilse i skogen. Skogen kan vara en otäck plats, särskilt om man är ensam och inte hittar. Men den kan också bjuda på underfundiga överraskningar. Det finns många platser som kan vara både otäcka och lockande. Vilka platser tycker ni i klassen kan vara spännande, mystiska och skrämmande?

Be varje elev rita och/eller beskriva i text en otäck, men lockande plats.

Du kan ställa följande frågor som inspiration: Om du skulle skriva en berättelse om att gå vilse var skulle den utspela sig, på vilken plats? Hur ser det ut där? Vad finns där? Vem finns där? Hur låter det där? Hur hamnar man där? Och hur tar man sig därifrån? Måste man räddas, be om hjälp eller kan man fixa det på egen hand?

När ni är klara med era texter eller bilder låt alla eller de som vill presentera sin plats och sina tankar kring den.

FÖRDJUPNING

Scenografen Rikke Juellund som skapat rummet har bland annat inspirerats av flik- och pop-up-böcker. Om ni vill fördjupa övningen kan ni utveckla era ritningar och sätta ihop dem till en flik- och pop-up-bok. Genom att använda er av ytterligare ett lager papper eller kartong kan ni skapa era egna överraskningar. Gör till exempel flikar genom att klippa och klistra, gör en platta som kan snurra med hjälp av en provpåsklämma, eller gör en pop-up-figur. Om ni söker på pop-up-kort finns det flera instruktionsvideor på Youtube.

TEMA: NATUR OCH MUSIK

GESTALTA: SKOGENS VARELSER

På sin vandring genom skogen träffar Klara olika varelser: Vinden, Ägget, Spegeln, Stenen, Vattnet, Ingen och Trädet. De rör sig alla på olika sätt. Detta får ni också testa på att göra i följande övning då ni ska låta er inspireras av de olika varelserna och prova på att röra er runt som dessa figurer på olika sätt.

Gör först plats på golvet i klassrummet och be därefter eleverna ställa sig upp. Varje elev får nu bestämma sig för vilken varelse från operan *Vilse* de vill röra sig som. De ska inte säga det högt utan behålla det för sig själva. Sätt eventuellt på musik, förslagsvis från en av Unga Operans spellistor (se länk), och be eleverna röra sig runt som sina valda varelser. Ni kan gå, dansa, flaxa, hoppa upp och ner, rulla runt – det är ni som bestämmer hur varelserna rör sig!

Efter ett tag ber du eleverna, medan de rör sig som sina varelser, att hälsa på varandra två och två. När de hälsar på varandra byter de skepnad genom att säga ”hej jag är x!”. Om en sten t.ex. träffar ett träd blir eleven som var träd till sten och tvärtom. Så fortsätter ni röra er runt och byta skepnad genom att hälsa på varandra tills ni alla fått röra er som olika varelser och känner er nöjda.

REFLEKTERA GÄRNA TILLSAMMANS EFTERÅT

- Hur var det att röra sig som en annan varelse?
- Hur kom ni på rörelserna?
- Hur skulle ni beskriva dem? Var de snabba, långsamma, tunga eller fladdrande?
- Var det några varelser som var lättare eller svårare att gestalta än andra, på vilket sätt?

LYSSNA: MUSIKENS BERÄTTARKRAFT

Andrea Tarrodi är en av samtidens mest hyllade tonsättare och inte sällan inspireras hon av naturen och dess olika element, väsen och fenomen. Detta gäller även för *Vilse* då skogen och skogens varelser gestaltas genom sången och musiken.

I denna övning får ni i klassen lyssna på musik tillsammans och öva er i att beskriva vad ni hör och koppla detta till era associationer och tolkningar av musikens berättelse. Ni får lyssna på Tarrodis verk *Symphony in fire, water, earth and air* då fyra olika stycken tillsammans gestaltar de fyra elementen, varje stycke gestaltar sitt element (se länk till Spotify).

Klassrummets fyra hörn får representera de olika elementen vatten, eld, jord och luft.

Be klassen ställa sig i mitten av rummet. Spela upp första musikstycket från spellistan utan att berätta vilket element det gestaltar. Eleverna ska nu gå till det hörn/element som de tycker stämmer bäst överens med deras upplevelse av musiken. Uppmuntra eleverna att följa sina egna impulser utan att låta klasskompisar påverka utfallet. Stanna musiken där du tycker det passar.

I den första omgången behöver eleverna inte motivera sitt val av hörn/element, utan du kan spela upp nästa stycke och låta dem välja hörn/element igen. Denna gång ges eleverna möjlighet att motivera sitt val och förklara hur de tänker. Be dem också beskriva vad som hörs i musiken. Vad är det i musiken som skapar en viss känsla? Hörs det specifika instrument? Är det ett visst tempo, melodier eller dynamiken mellan kraftfullt och dämpad?

Fortsätt övningen på samma sätt med de två resterande musikstyckena. När ni lyssnat klart kan du presentera hur Tarrodi tänkt och vilka stycken som gestaltar vilka element.

DISKUTERA

- På vilka sätt stämde klassens associationer överens med Tarrodis komposition?
- Hur skilde de sig åt?
- Vad tänker ni om det?
- Tyckte ni musiken var lik eller olik musiken i *Vilse*? På vilka sätt då?

TIPS & LÄNKAR

DET MAGISKA HUSET – en webbserie från Unga Operan

<https://www.operan.se/unga/det-magiska-huset/>

KUNGLIGA OPERANS SPOTIFY-PROFIL MED ETT FLERTAL SPELLISTOR

<https://open.spotify.com/user/kungligaoperan?si=1f39fd38ead64fa3>

ANDREA TARRODI *Symphony in fire, water, earth and air* (spår 4, 5, 6 och 7)

<https://open.spotify.com/album/2drtBMBiXx0rmrW8Eh3i8S?si=XOfgAkteTQaEmfrSBHXtSA>

MER MUSIK AV KOMPOSITÖREN ANDREA TARRODI

FINNS ÄVEN TILLGÄNGLIG PÅ HENNES HEMSIDA

<https://www.andreatarrodi.com/>

VILSE

Konstnärligt team & medverkande

MEDVERKANDE

KLARA *Tessan-Maria Lehmussaari*

VINDEN/FÖLJESLAGERSKAN *Miriam Treichl*

VINDEN *Ulrika Skarby/Joakim Larsson/Joa Helgesson*

ÄGGET *Jonas Degerfeldt*

SPEGELN *Ulrika Skarby/Joa Helgesson/Jonas Degerfeldt*

STENEN *Joakim Larsson*

VATTNET *Joa Helgesson/Jonas Degerfeldt*

INGEN *Ulrika Skarby*

TRÄDET *Joakim Larsson/Joa Helgesson/Jonas Degerfeldt*

MUSIKER UR KUNGLIGA HOVKAPELLET

TEAM

MUSIK *Andrea Tarrodi*

TEXT *Magnus Florin*

DIRIGENT *Martin Virin & Sofia Winiarski*

REGI *Ellen Lamm*

SCENOGRAFI & KOSTYM *Rikke Juellund*

LJUS *Erik Berghund*